

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Domovní prohlídka může představovat nelidské a ponižující zacházení

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve svém rozhodnutí[1] z 8. 6. 2021 (dále jen „Rozhodnutí“) se zabýval skutečností, zda použití nepřiměřených donucovacích prostředků při domovní prohlídce a při zatčení dvou stěžovatelů může představovat ponižující zacházení. ESLP ve věci jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Skutkový stav

V říjnu 2010 zahájilo státní zastupitelství trestní stíhání vůči pěti osobám, včetně pana Ilieva a pana Gancheva pro nezákonnou finanční činnost. V dubnu 2011 pak soud vydal příkaz k domovní prohlídce v bytě pana Ilieva a v bytě pana Gancheva a příkaz k jejich zatčení. Dne 18. 4. 2011, v brzkých ranních hodinách, byli všichni stěžovatelé probuzeni speciálními příslušníky policejního orgánu. Když byli speciální příslušníci policejního orgánu vpuštěni do bytu, vtrhli dovnitř a následně maskovaní v kuklách a mířící zbraní na stěžovatelku, manželku pana Ilieva, křičeli „Kde je?“. Když pan Iliev přišel do místnosti srazili jej k zemi tváří dolů, za přítomnosti manželky a dcery jej spoutali a mířili na něj zbraněmi. Takto pak stěžovatele drželi až do příchodu vyšetřovatele. Téměř stejný scénář se odehrál i v bytě pana Gancheva.

Ještě v říjnu 2011 podali všichni stěžovatelé, Georgi Yordanov Iliev, jeho manželka a dcera, pan Georgi Stefanov Ganchev a jeho manželka, stížnost k ESLP. V ní uvedli, že byli událostmi ze dne 18. 4. 2011 poznamenáni. Slečna Iliev dokonce uvedla, že od těchto událostí trpí hypertenzní krizí a musí užívat anxiolytika. Také paní Ganchev byla nucena se obrátit na praktického lékaře a neurologa z důvodu bolesti v pravé paži, dušnosti, poruchami se spánkem a bušením srdce. Neurolog dospěl k závěru, že trpí poruchami spojenými s úzkostmi a předepsal jí léky. Pan Ganchev trpí od oné události opakovanými bolestmi hlavy.

Porušení článku 3 Úmluvy

ESLP na počátku svého rozhodnutí připomněl, že aby špatné zacházení spadalo pod působnost článku 3 Úmluvy, tedy „*nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu*“, musí dosáhnout minimální úrovně závažnosti. Posouzení tohoto kritéria je relativní. Je nutné vzít v potaz všechny okolnosti daného případu, zejména pak délku léčby, fyzické a duševní následky, dále též pohlaví, věk, zdravotní stav oběti atd.[2] ESLP v případě stěžovatelů rozhodl tak, že špatné zacházení dosáhlo minimálního stupně závažnosti zejména z důvodu promyšleného jednání, které trvalo několik hodin a způsobilo ublížení na psychickém zdraví stěžovatelů.

ESLP hned v návaznosti na výše uvedené zdůraznil, že šlo o policejní zásah. Článek 3 Úmluvy nezakazuje použití síly policejním orgánem během úkonu, nicméně použití síly musí být v daném případě přiměřené a nezbytné. V tomto ohledu je důležité posoudit, zda například existuje důvod domnívat se, že dotyčná osoba se bude bránit zatčení, pokusí se uprchnout, způsobit někomu škodu nebo újmu na zdraví, případně se bude snažit zničit důkazy. ESLP v této souvislosti připomněl, že

pokud je jednotlivec zbaven svobody nebo obecněji je konfrontován příslušníky policejního orgánu, použití fyzické síly vůči němu, pokud to není nezbytně nutné, porušuje lidskou důstojnost a v zásadě představuje porušení práva zaručeného článkem 3 Úmluvy.[3]

Následně se ESLP zaměřil na okolnosti, které vedly k tomuto zásahu. ESLP podotkl, že úkon policejního orgánu sledoval legitimní cíl, kterým je zatčení podezřelých, vykonání domovní prohlídky a zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, jakož i cíl obecného zájmu na potlačování trestné činnosti. Stěžovatelé sice nebyli během policejních zásahů fyzicky zraněni a policisté nepronikli do bytů násilím, nicméně policejní zásah zahrnoval použití určité fyzické síly. Několik příslušníků policejního orgánu v kuklách se zbraní vstoupilo do bytu podezřelých ve velmi brzkých ranních hodinách. Následně byli podezřelí sraženi k zemi tváří dolů a spoutáni, přičemž na ně bylo stále mířeno zbraní.

Na rozdíl od případu ve věci Gutsanov proti Bulharské republice[4] měly policejní orgány příkaz soudce k provedení domovní prohlídky. Soudce sice při vydání tohoto příkazu zkoumal soulad požadované domovní prohlídky s ustanoveními vnitrostátního práva, nicméně nijak nezohlednil *modus operandi*, který by měly policejní orgány zvolit při provedení tohoto zásahu.

Velmi důležitou skutečností pro rozhodnutí bylo zjištění, že ze spisu nevyplývají jakékoliv indicie, které by podporovaly závěr, že pan Iliev a pan Ganchev měli v minulosti jakékoliv sklony k násilí a že by mohli představovat jakékoliv nebezpečí pro policejní orgán. Tento závěr byl následně podpořen i faktem, že stěžovatelé při provádění domovní prohlídky nekladli žádný odpor.

Na základě všech výše uvedených skutečností ESLP došel k závěru, že jednání policejního orgánu, tedy sražení dvou podezřelých stěžovatelů k zemi, jejich spoutání a míření na ně zbraněmi, bylo neadekvátní. Míra násilí použita vůči dvěma podezřelým stěžovatelům nebyla, vzhledem k jejich osobě a k okolnostem případu, nezbytná a přiměřená a došlo tak k zásahu do jejich lidské důstojnosti. ESLP shledal, že se v daném případě jednalo o ponižující zacházení, které je v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

U zbytku stěžovatelů, tedy u paní Iliev, paní Ganchev a dcery pana Ilieva byla interakce mezi nimi a policejním orgánem velice krátká a minimálně intenzivní. ESLP k tomu podotkl, že policejní zásah nevyhnutelně vyvolává u osob, kterých se dotkl, negativní emoce, nicméně nebyl předložen důkaz, který by prokazoval, že jednání policejního orgánu bylo nepřiměřené, a proto nebylo shledáno porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k těmto třem zbývajícím stěžovatelům.

Porušení článku 13 Úmluvy

Stěžovatelé tvrdili, že neměli žádné účinné vnitrostátní opravné prostředky k řešení daného porušení článku 3 Úmluvy a tím došlo k porušení článku 13 Úmluvy: „Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné opravné prostředky před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“ Vláda Bulharské republiky však s tímto tvrzením nesouhlasila a tvrdila, že stěžovatelé měli k dispozici jednak disciplinární řízení a dále žalobu na náhradu škody.

ESLP nicméně ve vztahu k disciplinárnímu řízení zjistil, že jednotlivec nemá žádnou možnost toto řízení zahájit (toto řízení může být zahájeno pouze ministrem nebo nadřízeným příslušníka policejního orgánu, kterého se týká), účastnit se ho nebo napadnout rozhodnutí vydaná v tomto řízení.

Co se týče druhé námítky, žaloby na náhradu škody, ESLP podotkl, že o účinnosti tohoto opravného prostředku již rozhodl v jiných věcech, jejichž skutkové okolnosti jsou podobné. Ve svých dřívějších

rozhodnutí dospěl k závěru, že z důvodu nedostatku vnitrostátní právní úpravy nelze tuto žalobu považovat za dostatečně účinný vnitrostátní opravný prostředek s ohledem na skutečnost, že tato žaloba na náhradu škody proti státu postrádá účinnost vzhledem k omezenému rozsahu přezkumu, který by vnitrostátní soudy mohly provést v rámci takového přezkumu.[\[5\]](#)

ESLP na základě výše uvedeného dospěl k jednomyslnému závěru, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy ve spojení s článkem 3 Úmluvy, neboť ani disciplinární řízení, ani žaloba na náhradu škody nebyly dostatečně účinnými vnitrostátními opravnými prostředky, které by mohli stěžovatelé uplatnit.

Závěr

ESLP z důvodů výše uvedených dospěl k závěru, že ve vztahu k panu Georgi Yordanov Ilievovi a panu Georgi Stefanov Ganchevovi byl porušen článek 3 Úmluvy. Článek 13 Úmluvy pak byl porušen ve vztahu ke všem pěti stěžovatelům. Na základě článku 41 Úmluvy bylo panu Ilievovi a panu Ganchevovi přiznáno spravedlivé zadostiučinění ve výši 3 000 EUR pro každého; konstatování porušení článku 13 Úmluvy ve vztahu k ostatním stěžovatelům bylo shledáno jako dostačující.

Rozhodnutí ESLP znovu potvrzuje, že orgány činné v trestním řízení by měly vždy použít takový *modus operandi* daného zásahu, který jednak odpovídá chráněnému zájmu dotčeného trestnou činností, ale současně plně respektuje základní lidská práva a svobody osob se zohledněním všech jednotlivých aspektů konkrétního případu. ESLP ve své judikatuře stále více směřuje k paradigmatu, že je to právě soudce, který by již při vydávání příkazu k domovní prohlídce nebo příkazu k zatčení měl stanovovat limity a *modus operandi* provedení vyšetřovacího úkonu; je s politováním, že ESLP tento svůj závěr více nerozvedl.

V České republice je volba vhodného *modu operandi* vyšetřovacího úkonu stále v gesci policejního orgánu. Bohužel ne vždy se tento zabývá výše uvedenými okolnostmi, tedy takovými, které jsou rozhodné právě pro závěr, zda bylo použítí síly nezbytné a v některých případech tak dochází k použití nepřiměřených donucovacích prostředků vůči jednotlivci. Nicméně je otázkou, zda by stanovení vhodného *modu operandi* zásahu soudcem znamenalo krok k lepšímu; postačilo by, aby volba *modu operandi* vyšetřovacího úkonu zůstala v působnosti policejnímu orgánu a tento se podrobněji zabýval všemi okolnostmi daného případu i s ohledem na výše uvedené.

Mgr. Klára Pelclová,
advokátní koncipientka

advokátní kancelář
tdpA

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533
Fax: +420 270 005 537
e-mail: info@tdpa.cz

[1] Rozhodnutí ESLP ve věci Ilievi a Gančerovi proti Bulharské republice ze dne 8. 6. 2021, č. stížnosti 69154/11, 69163/11.

[2] Blíže Hussein, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1451 s.

[3] Rozhodnutí ESLP ve věci Ilievi a Gančerovi proti Bulharské republice ze dne 8. 6. 2021, č. stížnosti 69154/11, 69163/11.

[4] Rozhodnutí ESLP ve věci Gutsanovi v. Bulgaria ze dne 15. 10. 2013, stížnost č. 34529/10.

[5] Rozhodnutí ESLP ve věci Gutsanovi v. Bulgaria ze dne 15. 10. 2013, stížnost č. 34529/10.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)

- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)